

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Development of Success Indicators of Administration for Dual Vocational
Training in Education Institutes Under The Office Vocational Education
Commission

นิลล์พนมไพโร สุนทร*สุพรรณณี สมานญาติ*ราชันย์ บุญธิมา*

Nilphanomphai Sunthorn* Supanee Smarnyat* Rachan Boonthima

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Graduate College of Management Sripatum University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ดำเนินการวิจัย 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ระยะที่ 2 สร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ผู้บริหารและอาจารย์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในพื้นที่ภาคตะวันออก โดยมีผู้บริหาร จำนวน 52 คน และอาจารย์ จำนวน 486 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 538 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ระยะที่ 3 การประเมินตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1. ครูและบุคลากร 2. ผู้เรียน 3. ทรัพยากร 4. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 5. อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง 6. องค์กรหรือสถาบัน และองค์ประกอบย่อยกระบวนการ ประกอบด้วย 1. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 2. ด้านการประชาสัมพันธ์และรับผู้เรียน 3. ด้านการจัดการเรียนการสอนและฝึกอาชีพ 4. ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ส่วนตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 1. คุณภาพผู้เรียน 2. คุณภาพสถานศึกษา 3. คุณภาพสถานประกอบการ

2. ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 8 ตัวบ่งชี้

3. ความสอดคล้องของโมเดล พบว่าตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้, ระบบทวิภาคี, การศึกษาอาชีวศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to (1) develop indicators for the success of bilateral vocational education system education in educational institutions Under the Office of the Vocational Education Commission (2) to verify the consistency of the bilateral vocational education system achievement indicator model in educational institutions Under the Office of Vocational Education Commission and empirical data By using mixed method methodology, conducting 3 stages of research: Phase 1, studying the indicator of success of bilateral vocational education system education in educational institutions Under the Office of the Vocational Education Commission by studying concepts Theories And interviewing 11 experts. Phase 2 establishes indicators for the success of bilateral vocational education system education in educational institutions. Under the Office of the Vocational Education Commission using questionnaires Administrators and professors in educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission In the eastern region with 52 executives and 486 instructors, a total of 538 people selected by stratified random sampling. Data were analyzed using frequency, percentage, mean. Standard Deviation Correlation Coefficient Analysis and analysis of confirmed elements Phase 3 Assessment of the success indicators of bilateral vocational education system education in educational institutions Under the Office of the Vocational Education Commission by 8 experts Development of indicators for bilateral education vocational education system success in educational institutions Under the Office of the Vocational Education Commission. The results of this research were as follows:

1. Identification factors for the success of bilateral vocational education system education in educational institutions Under the Office of the Vocational Education Commission, consisting of 6 factors: 1. teachers and personnel 2. learners 3. resources 4. curriculum and teaching management 5. influence of reference groups 6. organizations or institutions and sub-process components consisting of 1. Cooperation between educational institutions and establishments 2. Public relations and learners 3. Management of teaching and vocational training 4. In accordance with supervision and evaluation the factors related to the quality of the vocational education system in the bilateral system consist of 3 factors: 1. Quality of learners 2. Quality of education institutions 3. Quality of enterprises

2. Identification of the success of bilateral vocational education system education in educational institutions Under the Office of the Vocational Education Commission, 8 indicators

3. Model consistency Found that the indicator of success in the management of vocational education in bilateral systems in educational institutions Under the Office of the Vocational Education Commission. Consistency with empirical data

Keyword: Indicators, Dual Vocational Training, Vocational Education

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยสาเหตุหลักเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร และความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกำลังคนและการผลิตกำลังคนของประเทศ ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในบางสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอาชีวศึกษา ในขณะที่ยังมีแรงงานอีกหลายสาขาล้นตลาด ปัญหาแรงงานที่ประเทศไทยกำลังประสบนั้น มีการขาดแคลนแรงงานในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุและปัจจัย จากผลการสำรวจโครงสร้างของแรงงานไทยโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute: TDRI) พบว่าความต้องการในการใช้แรงงานระดับล่างหรือแรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมและมัธยมต้นนั้น มีจำนวนมากถึง 27 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 72.3 แต่มีแรงงานระดับล่างที่เข้าสู่ตลาดเพียง 2-3 หมื่นคน ในตลาดแรงงานระดับกลางหรือแรงงานที่จบการศึกษาในระดับมัธยมปลายและอาชีวศึกษานั้น มีความต้องการการจ้างงานสูงถึง 163,834 อัตรา แต่มีผู้สมัครงาน เพียง 91,975 คน และได้รับการจ้างงานจริงเพียง 49,941 คน และกว่าร้อยละ 80 ของผู้จบการศึกษาในระดับนี้ต้องการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ในขณะที่แรงงานที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทยมีจำนวนสูงถึงปีละ 304,000 คน มีการขาดแคลนในบางสาขา 2.9 หมื่นคน แต่มีอัตราว่างงานสูงถึง 114,800 คน (TDRI, 2551) สำหรับสาเหตุประการสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครส่วนมากไม่ได้รับการบรรจุเข้าทำงาน จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เกิดมาจากการขาดความรู้ ทักษะและความสามารถที่ตรงกับความต้องการของนายจ้างและสถานประกอบการ หากมองในแง่ของระดับการศึกษาแล้วพบว่าคนไทยมีแนวโน้มของระดับความต้องการในการศึกษาต่อมากขึ้น และจำนวนผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากนโยบายของภาครัฐในการขยายโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษาด้วยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค ทำให้จำนวนบัณฑิตเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงปีที่ผ่านมา (เนตรนภา ไวทยเลิศศักดิ์ ยาบุชิตะ, 2555) แต่หากมองในแง่ของตลาดแรงงานพบว่าปริมาณแรงงานที่เข้าสู่ตลาดและความต้องการแรงงานยังขาดความสมดุลกันอยู่มาก ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพของการจ้างงานทั้งหมด

การผลิตกำลังคนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและผู้ประกอบการในตลาดแรงงานเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือการศึกษาระบบทวิภาคีหรือระบบฝึกหัด (Dual System หรือ Apprenticeship) นั้น เป็นแนวทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนอย่างบูรณาการระหว่างสถานศึกษาและผู้ประกอบการ เป็นระบบการศึกษาที่แพร่หลายและได้รับความนิยมในประเทศเยอรมนี ประเทศไทยรับรูปแบบการศึกษานี้มาใช้ได้ระยะหนึ่ง หากแต่ยังไม่เป็นที่รู้จักและแพร่หลายมากนัก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

การศึกษาทวิภาคีในประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรก ด้วยความร่วมมือระหว่างสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและรัฐบาลประเทศเยอรมนี เริ่มเปิดการศึกษาหลักสูตรทวิภาคีหรือการเรียนระบบโรงเรียน-โรงงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 โดยรับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2 และมีอายุไม่เกิน 25 ปี หลักสูตรช่างฝึกหัดนี้มีระยะเวลา 3 ปี แบ่งเป็นการฝึกฝีมือเบื้องต้น 1 ปี หลังจากนั้นจะมีการประเมินเพื่อรับสิทธิ์เข้าฝึกหัดในสถานประกอบการอีก 2 ปี โดยจะทำการฝึกสัปดาห์ละ 4 วัน และกลับมาเรียนวิชาภาคทฤษฎีที่สถาบันสัปดาห์ละ 1 วัน เมื่อครบหลักสูตรช่างฝึกหัดจะต้องทำการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีสถาบันและสถานประกอบการเป็นผู้ดำเนินการสอบ เพื่อรับประกาศนียบัตรช่างชำนาญงานเช่นเดียวกับระบบในประเทศเยอรมนี (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2559; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) การศึกษาระบบทวิภาคียังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เนื่องจากประชาชนมีค่านิยมเชิงลบต่อสถาบันอาชีวศึกษา โดยมองว่าเป็นสถานศึกษาของผู้ใช้แรงงานและมีรายได้ต่ำ อีกทั้งการขาดการ

ประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้นักเรียนและผู้ปกครองขาดความเข้าใจและไม่มีความเชื่อมั่นในระบบการศึกษาตลอดจนความก้าวหน้าในเส้นทางสายอาชีพ นอกจากนี้ การศึกษาในระบบทวิภาคียังมีข้อจำกัดหลายประการ จากการศึกษาพบว่าปัญหาของการศึกษาทวิภาคีสามารถจำแนกได้ ดังนี้ 1. ปัญหาด้านความพร้อมของสถานศึกษาและบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนและประเมินผล ปัญหาในการประเมินผล กล่าวคือการประเมินผลจากสถานศึกษามีเนื้อหาที่ไม่ครอบคลุมกับงานในสถานประกอบการและมีความถี่ไม่เหมาะสม และมีปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาบุคลากรและนิเทศติดตามผล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) 2. ปัญหาด้านสถานประกอบการ ถึงแม้ว่าสถานประกอบการส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการเปิดสอนหลักสูตรทวิภาคีและมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย แต่ยังคงพบปัญหาจำนวนครูฝึกในสถานประกอบการมีไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาทวิภาคี และขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ไม่มีเวลาสอนงานเนื่องจากมีภาระอื่นมาก 3. ปัญหาด้านนักเรียน เนื่องจากนักเรียนขาดความพร้อมความเข้าใจและวุฒิภาวะในการปรับตัวให้เข้ากับการศึกษาระบบทวิภาคีที่ต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนส่วนหนึ่งรู้สึกว่าการปฏิบัติมีความซ้ำซากจำเจ และหลักสูตรมุ่งเน้นการปฏิบัติมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตน ทำให้เกิดปัญหาการลาออกกลางคัน และสร้างความเบื่อหน่ายให้กับสถานประกอบการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีประสบปัญหามากมาย แต่ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ หากได้รับความร่วมมือระหว่างภาครัฐสถาบันการศึกษา และภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และในแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรอะไรบ้างที่เป็นตัวบ่งชี้ที่จะนำไปใช้ในการวางแผน ติดตาม ประเมินผลให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อส่งเสริมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ความสำเร็จการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อพัฒนาและประเมินตัวบ่งชี้ความสำเร็จการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ศึกษา องค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของสถานประกอบการ และผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือเชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านการบริหาร อย่างน้อย 5 ปี

เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจัดทำเป็นแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการถอดไฟล์เสียงที่บันทึกไว้ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สร้างข้อสรุป ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ซึ่งเป็นการตีความ แยกประเด็นตามองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ จัดส่งสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่านรับรองและพิจารณาปรับปรุงแก้ไข (ถ้ามี) แล้วนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตอนที่ 2 สร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือเป็น แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist form) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานะ ตำแหน่ง ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นต่อปัจจัยสภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งครอบคลุม ปัจจัยดังนี้ 1) ครูและบุคลากร 2) ผู้เรียน 3) ทรัพยากร 4) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 5) อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง 6) องค์กรหรือสถาบัน ตอนที่ 3 สอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 2) ด้านการประชาสัมพันธ์และรับผู้เรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนและฝึกอาชีพ 4) ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ตอนที่ 4 สอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ซึ่งครอบคลุม ปัจจัยดังนี้ 1) คุณภาพผู้เรียน 2) คุณภาพสถานศึกษา 3) คุณภาพสถานประกอบการ และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การพัฒนาเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความครอบคลุม และความครบถ้วนของรายการที่ถามในสิ่งที่ต้องการวัด ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

2. นำผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าด้วยวิธีวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Item-Objective Congruence - IOC) พิจารณาเลือกข้อรายการที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

3. นำเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับอาจารย์และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

4. นำข้อมูลของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายด้านโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่า > 0.70

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี จำนวน 8 แห่ง จังหวัดระยอง

จำนวน 5 แห่ง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 4 แห่ง และจังหวัดตราด จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 แห่ง โดยมีผู้บริหาร จำนวน 794 คน และอาจารย์ จำนวน 85 คน รวมทั้งสิ้น 879 คน

ผู้วิจัย ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในพื้นที่ภาคตะวันออก โดยมีผู้บริหาร จำนวน 52 คน และอาจารย์ จำนวน 486 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 538 คน ซึ่งเลือกมาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างมี 2 ขั้นตอนคือ ทำการสุ่มจำนวนตัวอย่างของสถานศึกษา และการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ข้อมูลจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ และร้อยละ ข้อมูลจากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) นำเมทริกซ์สหสัมพันธ์มาดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง โดยใช้โปรแกรม LISREL เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตอนที่ 3 ประเมินตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคือ นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา และด้านการพัฒนาตัวบ่งชี้ จำนวน 11 คน

เครื่องมือเป็นแบบประเมินตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การประเมินด้านความเหมาะสม (Suitability) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) และความถูกต้อง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Form)

การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นต่อตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้านความเหมาะสม (Suitability) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) และด้านความถูกต้องโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

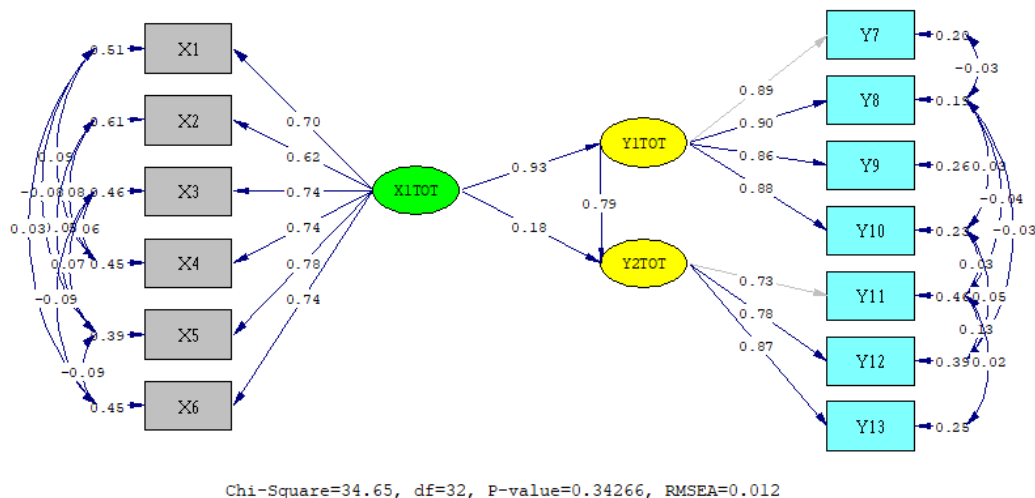
1.1 สภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านองค์กรหรือสถาบัน มีค่าเฉลี่ย 4.32 รองลงมาคือ ด้านครูและบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.30 และ ด้านทรัพยากร มีค่าเฉลี่ย 4.06

1.2 กระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ย 4.15 รองลงมาคือ ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.09 และ ด้านการประชาสัมพันธ์และรับผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 4.07

1.3 คุณภาพในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านคุณภาพสถานประกอบการ มีค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ ด้านคุณภาพสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.25 และ ด้านคุณภาพผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 4.09

2. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ความสำเร็จการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย และทำการยืนยันว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ด้วยการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) สามารถสรุปได้ว่าโมเดลตัวแปรที่สังเกตได้ขององค์ประกอบสภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา กระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและคุณภาพในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบหลังการปรับโมเดล

3. ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ระดับคุณภาพการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ระดับคุณภาพประชาสัมพันธ์และรับผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและฝึกอาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ระดับคุณภาพการนิเทศ ติดตามและประเมินผล

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ระดับคุณภาพครูบุคลากร และครูฝึก ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ระดับคุณภาพทรัพยากรของสถานประกอบการและสถานศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ระดับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ระดับคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

4. ผลการประเมินตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน คือ ความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.58$) ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.43$) และ ความเป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.36$) มีความสอดคล้อง ($\bar{x} = 4.20$) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

สภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านองค์กรหรือสถาบัน รองลงมาคือ ด้านครูและบุคลากร และด้านทรัพยากร สอดคล้องกับ ประภาพรรณ รักเล็ง (2556) ได้กล่าวถึงในหลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหาร การศึกษาถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเชิงระบบ ด้านปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย คนเงิน วัสดุอุปกรณ์ เทคนิค วิธีการบริหาร

กระบวนการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ รองลงมาคือ ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล และ ด้านการประชาสัมพันธ์และรับผู้เรียน สอดคล้องกับ ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนาเกณฑ์ การประเมินสถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย ด้านคุณภาพผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน การบริหาร ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย และด้านความดีเด่นของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

คุณภาพในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ด้านคุณภาพสถานประกอบการ รองลงมาคือ ด้านคุณภาพสถานศึกษา และ ด้านคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับ ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2556) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนาเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศประกอบด้วย ด้านคุณภาพผู้เรียน

ผลการประเมินตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน คือ ตัวบ่งชี้ 6 ความเป็นไปได้ ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ตัวบ่งชี้ 7 มีความเหมาะสม และ ตัวบ่งชี้ 8 ความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2551) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อย และตัวบ่งชี้โดยตรวจสอบทั้งเรื่องความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเหมาะสม (Appropriateness) และความเชื่อถือได้ (Credibility)

บรรณานุกรม

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน การประชุมวิชาการ เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม. วันที่ 29 สิงหาคม 2551. โรงแรมแอมบาสเดอร์
- เนตรนภา ไวทย์เลิศศักดิ์ ยาบุชิตะ. (2555). ประชมนคมอาเซียนกับตลาดแรงงานและการบริหารทรัพยากรมนุษย์, วารสารบริหารธุรกิจ (ฉบับพิเศษครบรอบ 73 ปี ของการสถาปนาคณะฯ), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มกราคม 2555. :140-154
- ประภาพรธรรม รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและการปฏิบัติการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย พิษณุโลก.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2559). ระเบียบการรับนักศึกษาใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2559, http://www.Admission.kmutnb.ac.th/rabiubkanrubtong_55- all.pdf
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2556). ผลการประชุมสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2554-2555. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีหรือระบบฝึกหัด กรณีศึกษาประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.